



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Sponsalia Et Matrimonium**

**Schmalzgrueber, Franz**

**Ingolstadii, 1726**

§. II. De effectu Sponsalium.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

78 Sed etfi tales Litteræ præfumptionem aliquam gignant, si personæ fuerint æqualis conditionis *can. dicat 9. caus. 32. q. 4.* & coadjuvent probationem Sponsalium ac Matrimonij, *Rot. decis. 772. cit. n. 8.* solæ tamen leviores sunt, quam ut in re tam gravi plenam probationem inducant: & sicut si in Litteris ad ancillam datis eam forem quispiam appellaverit, id non efficitur, eam veram sororem ipsius esse *l. non Epistolis 13. C. de Probat.* ita nec fit Sponsa illa, quam procus Sponsam in Epistola sua salutavit.

Neque obstat textus *l. m. §. similique* in contrarium allegatus; quia ibi non dicitur, quòd Servus, quem Dominus filium nuncupavit, hoc modo jus filij accipiat (nam hoc exprèsè negatur *§. fin. Inst. de adopt.*) sed asseritur duntaxat sic nuncupatum libertatem consequi: quod ob singularem libertatis favorem est constitutum.

## §. II.

## De Effectu Sponsalium.

## SUMMARIUM.

80. Qualis obligatio oriatur ex Sponsalibus validis?  
 81. An gravis?  
 82. 83. An ea oriatur etiam ex promissione Matrimonij gratuita acceptata?  
 84. 85. An fornicatio Sponsi, aut Sponse advesetur Justitiæ?  
 86. 87. Et sit circumstantia necessariò aperienda in Confessione?  
 88. An sit Adulterium?  
 89. 90. 91. Quando Sponsalia implenda sint?  
 92. 93. 94. 95. An ad instantiam unius Sponsorum pars altera ad impletionem compelli pœnis Ecclesiasticis possit?  
 96. Quid sit impedimentum publicæ Honestatis?  
 97. Ratio illius introducti.  
 98. 99. Unde oriatur?  
 100. Quousque se extendat?  
 101. Quil requiratur, ut inducatur per Matrimonium ratum?  
 102. An inducatur etiam per Matrimonium invalidum ratione clandestinitatis?

Dub. 2. an si contingat, ut in solenni Sponsalium contractu interfit etiam Parochus, & partes in illius, & aliorum præsentia bey dem Handstreich utantur verbis de præsentu, dicentes, *Ego te accipio in uxorem, & Ego te in maritum*, cenferi debeat Matrimonium initum? R. negativè; quia præsumi non debet eos voluisse id cum peccato contrahere. Posito, quòd habeant intentionem contrahendi, ea non sufficeret; quia hanc intentionem suam debuissent intimare Parochò, & testibus, aliàs isti testificabuntur solùm de contractu Sponsalium de futuro, ad quem celebrandum sunt convocati. Quodsi autem intimatio sufficiens facta esset, esset Matrimonium, sed illicitè contractum, & contrahentes puniri possent *c. fin. de clandest. despons.* Et hanc ob causam *n. 74.* monui, non esse consultum, ut contractui Sponsalium de futuro interveniat Parochus.

103. Ex quibus Sponsalibus inducatur hoc Impedimentum?  
 104. 105. 106. An etiam ex Sponsalibus fictis, aut ob aliud impedimentum occultum invalidis?  
 107. Utrum nascatur ex Sponsalibus incertis?  
 108. Aut conditionatis?  
 109. 110. 111. An superveniens Sponsalibus prius initis ea tollat?  
 112. 113. 114. An impedimentum hoc sit perpetuum?  
 115. 116. 117. Quis sit effectus Sponsalium, quando post ea contracta sequitur copula carnalis Sponsi cum Sponsa?  
 118. An hujusmodi præsumpta Matrimonia habeant defacto locum etiam nostris temporibus?  
 119. An Jure antiquo præsumatur etiam Matrimonium, quando copula solùm est attentata?

80 Effectus Sponsalium triplex refertur. Primus est Obligatio inde orta. Alter Justitia publicæ honestatis. Tertius, qui locum maximè habet Jure antiquo, & ubi Tridentinum quoad reformationem Matrimonij non est receptum, est ipsum Matrimonium, quod contractum præsumitur casu, quo post Sponsalia de futuro inita sequitur copula carnalis Sponsi cum Sponsa. Quæritur Ii, qualis obligatio nascatur ex Sponsalibus validè initis? R. hæc Jure Civili minis fortis est, quam quæ Jure Canonico inducta est; nam Jure Civili is, R. P. Schmalzgrueber L. IV.

qui Sponsalibus obligatus est, permittitur conditioni renuntiare, & postea contrahere cum alia *l. alij 1. C. h. tit.* Si verò absque renuntiatione prævia Sponsa alij nupserit, aut aliam Sponsus duxerit, notatur infamià *l. quid ergo 13. §. item si 3. ff. de his, qui not. infam.* Canonico Jure, & quo hodie in Sponsalibus, & Matrimonio utimur, ex Sponsalibus validè initis cum una nascitur impedimentum, non quidem dirimens, sed impediens, ne licitè contrahere Matrimonium cum alia possit, qui uni per Sponsalia est obligatus. Procedit-  
 C 2 que

que hoc, sive hujusmodi promissiones sint juramento confirmatae, sive simpliciter factae, ut patet ex *can. desponsatam 27. & can. fin. caus. 27. q. 2.* & clarius habetur *c. praeerea 2. c. si inter 31. b. tit. c. de illis 7. de Despons. impub. & c. duobus 1. de Spons. duor. Alex. Carerius de Sponsa. l. 1. c. 11. Gutier. c. 15. de Matrim. n. 1. Sanch. l. 1. de Matrim. D. 27. n. 1. Wiest. hic n. 53. Magnif. P. Schmier p. 1. de Sponsal. c. 4. n. 1.* Estque obligatio ista non tantum fidelitatis, sed etiam Justitiae, qualem inducit omnis promissio mutua, & onerosa.

81 Dub. 1. an haec Sponsalium obligatio sit gravis? *Gloss. in l. alij cit. Dynus ibid. Abb. in c. requisivit 17. b. tit. num. 6.* existimant, etiam de Jure Canonico obligationem istam non esse gravem, nisi Sponsalia sint jurata, & hoc ideo, ne conjugij ineundi libertas nimium restringatur.

Sed tanquam certum tenendum est, obligationem ex Sponsalibus ortam gravem esse, Ita S. Thom. in 4. dist. 27. q. 2. art. 1. ad 2. Palud. ibid. q. 1. art. 2. post 3. concl. n. 14. Angel. V. Sponsalia n. 21. Sylv. ibid. q. 4. dist. 1. § q. 10. dist. 3. Covar. p. 1. de Sponsal. c. 4. pr. n. 2. Sanch. l. 1. de Sponsal. D. 27. n. 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 3. Pal. tr. 28. D. 1. p. 7. n. 1. Zoes. hic n. 16. Pirh. n. 15. Schamb. n. 25. Wiest. n. 54. Krimer n. 168. § seq. Magnif. P. Schmier c. 4. cit. n. 3. & sumitur ex *can. desponsatas 46. can. Atbo 47. can. de conjugali 50. caus. 27. q. 2. c. praeerea 2. c. ex literis 10. & c. requisivit 17. b. tit.* Ratio est; quia omnis contractus obligat ex Justitia, & quidem si materia gravis sit, sub peccato mortali. atqui Sponsalia sunt contractus facio, ut facias inducens obligationem mutuam, & reciprocam & materia est gravis, cum magna injuria inferatur alteri, si non impleatur: ergo obligant graviter.

Neque obligatio haec libertati conjugij obest; quia de eo ineundo fidem dans alteri, jam libertate sua est usus, ut proin ad promissionem, spontaneo illius usu factam, adimplendam jure compelli possit.

82 Dub. 2. qualis sit obligatio, gravis, an levis ad matrimonium contrahendum, quando hoc non uterque, sed unus duntaxat e. g. Bertha Titio gratuito promisit, & Titius promissionem sibi factam à Bertha accepit? Pendet resolutio hujus dubij ex ea quaestione, an promissio simplex homini facta, & ab ipso acceptata, obliget sub mortali? In quo triplex sententia est, ut videre est apud Sanch. l. 1. de Matr. D. 5. n. 18. § duob. seqq. Prima dicit solum esse veniale, quando ex promissione non impleta nullum aliud proximo damnum sequitur, quam carere re illa notabili sibi promissa; quia violatio talis promissionis solum opponitur Veracitati, & mendacij malitiam

continet, quod mortale non est, quando perniciosum non est. *Secunda* putat hoc pendere ex arbitrio promittentis; nam si intendat obligare se ex Justitia, ait esse mortale, secus, si ex honestate morali tantum, quod existimant plerumque fieri, quando non constat, quod sibi imposuerit obligationem Justitiae.

*Rationem* dant; quia talis promissio ex sola promittentis liberalitate proficitur, & est lex privata, quam sibi imponit, ut adeo in potestate ipsius sit, illa se obligare ex honestate morali tantum, vel ex Justitia. *Tertia*, & communior, quam etiam cum alijs à se cit. defendit Sanch. l. cit. n. 20, tenet promissionem acceptatam à promissario obligare promittentem ex Justitia, & sub mortali, nisi rei promissa parvitas excuset: quod colligitur ex *c. Antigonus 1. de pact.* ubi observantia etiam pactionis simpliciter acceptae urgetur, proposita in ejus violatorem Excommunicatione, atque poena Excommunicationis, utpote omnium, quas Ecclesia habet, poenarum gravissima, imponi non potest, nisi pro mortali crimine *can. nemo Episcoporum 41. in fin. caus. 11. q. 33.*

Ex quo sequitur responsio ad du. 83. *bium* propositum, etiam hoc casu Bertham, Titio id poscente, graviter obligari ad promissionem implendam per contractum Matrimonij. Ita *Sot. in 4. dist. 27. q. 2. art. 1. concl. 1. Barth. à Ledesim. dub. 8. de Matr. §. annotare, Sanch. D. 5. cit. n. 26. Perez de Matr. D. 6. sect. 5. n. 4. Wiest. hic n. 55.* Ratio est; quia est promissio simplex in materia gravissima. *Ad argumentum primae sententiae* dico, deceptionem hoc casu esse graviter perniciosam; quia negatur, quod ratione promissionis est debitum promissario, in re aliqua gravissima. *Ad Argum. 2. sent.* etsi in potestate promittentis situm sit velle se obligare, & sub culpa mortali, aut veniali, si tamen simpliciter promisit rem notabilem, non ignarus naturam promissionis, censetur velle juxta naturam promissionis se adstringere, & obligare ex Justitia sub mortali, si materia gravis sit.

Dub. 3. an fornicatio Sponsi, aut 84. Sponsae adverteret Justitiam? Negant Covar. de Sponsal. p. 1. c. 1. n. 13. Henric. l. 11. c. 18. n. 4. Pont. l. 12. de Matr. c. 6. n. 2, existimantes, illam intemperantiae solius peccatum esse, hac unica ratione ducti; quia contra Justitiam non peccatur, nisi quando jus alterius violatur. atqui per fornicationem cum Sponsa alterius non violatur jus Sponsi; hoc enim aliud non est, quam debitum, & obligatio cum Sponso, aut Sponsa contrahendi Matrimonium, quae ex parte fornicantis integra manet. *Confirmant* paritate cum Novirio, qui etsi voverit Religionem se professurum ex vi tamen istius promissionis non obligatur praecipis

futuri Status, aut continentiae vinculo, ergo nec Sponsa, quae promisit corpus suum se traditurum per futuras nuptias, ex vi hujus promissionis obligabitur ad continentiam, ita, ut fornicando contra Justitiam peccet.

85 Verum hoc non obstante, dicendum, ejusmodi fornicatione peccari non solum contra temperantiam, sed etiam contra Justitiam. Ita Sarmient. l. 1. *seleçt. c. 5. n. 3.* Petr. de Ledem. *de Matrim. q. 43. art. 1. dub. ult.* Molin. *tr. 2. de J. & J. D. 73. n. 8.* Sanch. l. 1. *de Matr. D. 2. n. 5.* & b. Gutier. *de Matr. c. 1. n. 17.* Conink *D. 22. dub. 1. n. 6.* Laym. l. 5. *tr. 10. p. 1. c. 1. n. 6.* Bonac. *de Sponsal. q. 1. p. 10. n. 12.* Pal. *tr. 28. D. 1. p. 7. n. 5.* Rosignol. *de Sponsal. disp. 1. §. 2. n. 2.* Pirh. *tit. de Adult. n. 3.* Wiest. *hic n. 57.* Magnif. P. Schmier *p. 1. de Sponsal. c. 4. n. 10.* & alij apud istos. Sumitur non obscure ex *c. quemadmodum 25. de Jurejur.* in cujus principio, ut ibi advertit Abbas *n. 4.* Innocentius III. ait, non minus Sponsae, quam Sponso innocenti alterius fornicatione justam praebere causam resiliendi ab obligatione Sponsalium, utique quia ejus jus, & obligatio Justitiae violata est à fornicante. Ratio est; quia ipso Sponsalium contractu Sponsus, & Sponsa fidem sibi dederunt mutuo de corporis sui usu sibi tradendo, & nulli alteri. atqui hoc jus non minus, imò magis violatur, si eorum unus fornicationem commisit cum alio, quam si Matrimonium cum eo contraxit; quia fornicatio longè foedior, semperque illicita est. ergo &c.

86 Atque hinc communiter DD. inferunt, circumstantiam hanc necessariò exprimendam esse, utpote quae peccato intemperantiae novum addit peccatum contra Justitiam, & cons. speciem mutat. Quod verum est sequendo sententiam probabiliorum, & tutiorem; nam hoc non obstante Laym. *n. 6. cit. §. sed retentà* advertit, in praxi adhuc probabile, & tutum videri, quòd talis circumstantia Sponsaliorum reterici possit, si fornicatio occulte mansura sit: idque non tantum propter auctoritatem DD. ita opinantium, sed etiam quia injuria, licet aliqua sit, non tamen tam gravis alicui videri potest, praesertim si Sponsus cum altera fornicetur, ut ad mortale crimen adversus Justitiam pertingat. Secus est, si fornicatio in publicam notitiam devenitura, aut periculum sit prolis generandae cum dedecore, & contristatione Sponsae, quae fortasse idcirco à Sponsalibus resiliere cogetur.

87 Ad Rationem in contrarium allatam patet ex dictis, contractu Sponsalium non tantum promitti futurum Matrimonium, sed etiam fidem dari de usu corporis sibi tradendo, non alteri; igitur etsi primum jus intactum maneat, cum tamen secundum

violetur per fornicationem, haec à peccato Injustitiae absolvi non potest. Ad Conf. nego paritatem; nam Votum DEO fit, nec Religio per illud aliquod jus in votentem acquirit, sicut per Sponsalia jus Sponso acquiritur in corpus Sponsae.

Dub. 4. an hujusmodi fornicatio Sponsi, aut Sponsae cum alio sit adulterium? Affirmant Gloss. in *c. quemadmodum 25. V. Sponsam de Jurejur Palud. in 4. d. ff. 27. q. 1. art. 3. pr. n. 17.* Sarmient. l. 1. *seleçt. c. 5. n. 1.* & seqq. & alij apud Sanch. l. 1. *de Matr. D. 2. n. 1.* Nituntur textu *l. si uxor 13. §. Divi 3. ff. ad Leg. Jul. de Adulter.* ubi permittitur vindicari concubitus cum alterius Sponsa, tanquam adulterium. Neque dici potest, id intelligendum de Sponsalibus de praesenti; nam eo textu sermonem esse de Sponsalibus de futuro, manifestè patet ex eo, quod additur: *quia --- nec spem Matrimonij violare permittitur.*

Sed adhuc dicendum, ejusmodi fornicationem, licet, ut *n. 85.* dictum est, adjunctum sibi habeat peccatum contra Justitiam, non tamen esse propriè adulterium. Ita Covar. *p. 1. de Sponsal. c. 1. n. 11.* Henriq. l. 1. *c. 13. n. 4.* Sanch. l. 1. *D. 2. n. 2.* Gutier. *c. 1. de Matr. n. 16.* Conink *D. 22. Dub. 1. n. 4.* Tann. *tom. 4. D. 8. de Sacram. dub. 3. n. 40.* Laym. l. 5. *tr. 10. p. 1. c. 1. n. 6.* Pal. *tr. 28. D. 1. p. 7. n. 9.* Pirh. *hic n. 5.* Ratio est; quia adulterium propriè in nuptiam committitur *l. inter 6. §. Lex 1. ff. ad Leg. Jul. de adult.* atqui Sponsa de futuro non est nupta, ergo concubitus cum aliena Sponsa non est adulterium. Conf. adulterium est violentio alieni thori, sed is, qui accedit ad alienam Sponsam thorum alienum non violat; quia hic non est permissus sponsis ante Matrimonium contractum per verba de praesenti, ergo &c.

Ad Argumentum oppositum dico in *l. cit.* concedi vindictam Sponso, non ex eo, quòd fornicatio cum Sponsa alterius sit adulterium, sed quia est atrox injuria ipsi Sponso illata.

Dub. 5. quando Sponsalia sint implenda? Certum est, si impletioni Sponsalium, seu nuptijs certus terminus mutuo consensu praefixus est, eum terminum, nisi aliter postea inter Sponsos convenerit, observandum; quia est promissus *arg. l. trajectitiae 23. ff. de O. & A. & l. magnam 12. C. de contrab. stipulat.*

Controversia est, quando nullum impletioni constitutum est tempus. Navar. *Man. c. 17. n. 97.* Sanch. l. 1. *de Matr. D. 28. n. 2.* Gutier. *c. 15. de Matrim. n. 5.* Tann. *tom. 4. D. 8. q. 1. dub. 3. n. 35.* Rosignol. *de Sponsal. praen. 8. n. 2.* Pirh. *hic n. 16.* Schambog. *n. 31.* König *n. 52.* & alij apud istos existimant eo casu obligationem

implendi Sponsalia non dari antè, quàm alter exigat: quod colligunt ex *l. debitores 10. C. de pignor. & hypoth. & ibi Gloss. V. conveniendi*. Sed revera textus iste non favet adversè sententiæ; quia ibidem non tam de debiti solutione, quàm de pignoris distractione agitur, ad quam à creditore procedendum non est ante debiti exactio- nem *l. debitoribus 18. C. de administr. tutor.*

90 Hinc dicendum, probabilius eo ca- su obligationem implendi Sponsalia de Ju- ris rigore incipere à die, quo contracta illa sunt. Ita Barth. à Ledefin. *de Matr. dub. 13. pr. Conink D. 22. dub. 1. concl. 2. Pont. l. 12. de Matr. c. 6. n. 1. Perez. de Matr. D. 6. sect. 1. n. 4. Pal. tr. 28. D. 1. p. 7. n. 2. Wex Ariadn. p. 5. tr. 2. p. 1. §. 6. n. 6. & 7. Zoel. hic n. 17. Schamb. n. 31. Wiest. n. 59. Reiffenst. n. 143.* Sumitur ex *l. in omnibus 14. ff. de R. J. ibi, In om- nibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, presenti die debetur: quod repetitur l. eum qui 41. §. quotiens 1. ff. de V. O.* Ra- tio est; quia non est aliqua specialis ratio, ob quam post mensem, & non post diem impleri Sponsalia debeant, cum eorum presentanea executio utilis contrahentibus esse possit, igitur debetur statim, intelli- ge, cum quodam spatio, & temperamen- to temporis; nam obligatio hæc non est alia, quàm in reliquis contractibus, ubi non statim eadem die cum sacco venire stipulator debet *l. quod dicimus 105. ff. de Solution.*

91 Dixi autem de *Juris rigore*, & per se loquendo; nam ut non malè advertit Pal. n. 2. cit. & consentit Magnif. P. Schmier p. 1. de *Sponsal. c. 4. n. 17.* Sponsus à Spon- salium impletionem, cum ista non exigitur, regulariter excusatur per accidens; quia pars eam non exigendo (saltem si hoc ex verecundia, oblivione, vel alia simili causa non omittat) in dilationem tacite consenti- re censetur. Bene tamen Gobat *Theol. Ex- per. tr. 10. n. 124. Schamb. n. 31. cit. Kö- nig hic n. 124. Wex n. 6. cit.* addunt, ni- hilominus omnino esse curandum Parochis, ut post contracta Sponsalia, quamprimum fieri potest, contrahatur Matrimonium, ad vitandum periculum fornicationis.

92 Dub. 6. an si unus Sponforum exi- gat impletionem Sponsalium, alter ad eam Excommunicatione, aliisque Ecclesiasticis poenis compelli possit? *Rationem dubi- tandi facit l. stipulationes 72. pr. §. Celsus ff. de V. O.* ubi deciditur in obligationibus facti neminem compelli, sed soluto interesse liberari. 2. c. *preterea 2. h. tit.* ubi re- silientes, ut Sponsalia exequantur, dicuntur *commonendi, & modis omnibus inducendi*, ne- que mentio fit coactionis per Censuram, aut aliam poenam. 3. c. *requisivit 17. eod.* ubi Lucius III. ait Sponsam ad Spon- salium impletionem *monendam potius, quàm*

*cogendam*, ex ratione, quòd *coactiones dif- ficiles soleant exitus frequenter habere.* 4. Si coactio fiat, intentata Excommunicatio- ne, Matrimonium erit gravi metu extor- tum, & conf. irritum, uti dicitur *infra.* 5. Matrimonia debent esse libera. talia non essent, siquis ad ea ineunda Censura, & aliarum Ecclesiasticarum poenarum metu cogi posset.

Sed his non obstantibus, dicen- 93 dum, si Sponsus absque justa causa, & al- tero infcio, aut invito resiliat, & monitio non proficiat, eum Censuris, aliisque poe- nis Ecclesiasticis compellendum ad Spon- salia, etiam non jurata, implenda. Ita Abb. in c. *ex litteris 10. h. tit. n. 3. Alex. de Nevo in c. requisivit. cit. n. 10. Rosell. V. Spon- salia n. 3. Carrer. l. 1. de Sponsal. c. 11. Co- var. p. 1. de Sponsal. c. 4. n. 3. Henric. l. 11. c. 13. n. 4. Sanch. l. 1. de Matr. D. 29. n. 4. Conink D. 22. dub. 2. Tann. tom. 4. D. 8. q. 1. dub. 3. n. 36. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 3. & 4. Pont. l. 12. c. 6. n. 2. Pal. tr. 28. D. 1. p. 8. n. 2. Rosignol. de Sponsal. pren. 8. n. 53. Vallenf. hic §. 3. n. 2. Zoel. n. 18. Honor. n. 13. Pirh. n. 17. Schamb. n. 26. König n. 5. Wiest. n. 62. Magnif. P. Schmier p. 1. de Sponsal. c. 4. n. 20. idque Curiarum Ecclesiasticarum praxi receptum testis est Gutier. l. 1. can. 99. c. 18. n. 10. Ratio universalis est; quia Judex, præsertim Ecclesiasticus, ex offi- cio, & munere suo tenetur opportunis re- medijs procurare, ne subditi officium suum implorantes injuriam patiantur, & cuique tribuatur, quod suum, aut sibi debitum est. atqui is, qui Sponsalia contraxit cum altera, ex Justitia tenetur implere promissio- nem, & si non impleat, gravem illi inju- riam infert, ut dictum est *suprà n. 80. & tribus seqq.* igitur à Judice compelli ad illud potest, & debet, etiam Censuris, & Ex- communicatione, si aliter, quod justum est, impetrare non possit.*

Dixi, si aliter hoc impetrare non pos- 94 sit; nam ut *l. cit.* salubriter advertunt Gu- tier. n. 31. Sanch. n. 7. Pal. n. 3. Vall. y. non tamen, Pirh. n. 19. Magnif. P. Schmier n. 24. & alij *suprà*, ita resiliens juxta c. *re- quisivit cit. potius*, h. e. prius, ut vox illa à DD. exponitur apud Barbof. in c. *cit. n. 3.* moneri debet, quàm Excommunicationis, aut alià intentatâ poenâ compellatur. Imò si Judex advertat, Excommunicationem ob nimiam resiliens pertinaciam nihil profu- turam, ab ea abstinere, & jam inflictam, in- junctâ tamen parti nocenti poenâ, & satis- factione debitâ, relaxare debet, ad evitandâ scandala, aliâque incommoda, quæ ex con- sensu coacto, vel ficto solum oriri solent, & sæpe majus sunt malum, quàm sit violatio fidei, in Sponsalium contractu datæ, ut *l. cit.* notant Covar. n. 5. Sanch. n. 8. Laym. n. 4. & alij jam allegati.

Ad

Ad Argumenta in contrarium allata  
 95 facilis est responſio. Ad 1. lex illa intel-  
 ligi debet de factis, quæ æſtimationem  
 recipiunt; ſecus eſt de factis, quæ nullo  
 pretio compenſari poſſunt, uti ſunt Spon-  
 ſalia. Ad 2. textus c. præterea loquitur  
 de caſu, quo à Sponſalibus receditur mutuo  
 contrahentium conſenſu, ut patet ex verbis  
 ſi ea ad invicem admittere noluerint: hoc  
 igitur caſu inſtantia recedendum, tan-  
 quam minus malum, eſt toleranda, quam-  
 vis commonendi ſint, ut non recedant.  
 Ad 3. patet ex dictis n. præc. in princ. Ad  
 4. non omnis metus gravis, ſed tantum  
 injuſtè incuſus facit irritum Matrimonium;  
 talis autem non eſt, qui ab Excommunica-  
 tionis, aut alterius Eccleſiaſticae poenæ inten-  
 tatione exurgit, cum Judex, præſertim Ec-  
 cleſiaſticus, juſtè poſſit Cenſuris cogere ho-  
 mines ad id, ad quod faciendum ſub obliga-  
 tione peccati mortalis tenentur. Ad 5.  
 metus iſte libertati non obſtat; tum quia  
 injuſtè reſiliens eo ſe liberare injuriæ re-  
 movendo poteſt; tum quia ita coactus ip-  
 ſa promiſſione Matrimonij neceſſitatem il-  
 lud contrahendi libero voluntatis ſuæ con-  
 ſenſu ſibi impoſuit juxta vulgatum, quo con-  
 tractus dicuntur initio eſſe voluntatis, poſtea  
 verò neceſſitatis, propria voluntate inductæ  
 l. ſicut 5. C. de O. & A.

96 Quæritur 2. quid ſit Impedimentum  
 publicæ honeſtatis, ſeu publicæ honeſtatis  
 juſtitia? R. ita nuncupatur Impedimentum  
 nuptiale, ex Sponſalibus, vel Matrimonio  
 rato ortum. Deſinitur, quòd ſit quedam  
 quaſi affinitas ex inchoatione Matrimonij per  
 conjunctionem non corporum, ſed animorum or-  
 ta inter Sponſos & conjugia cum ipſorum con-  
 ſanguineis contrahendo obſtans. Introducitur  
 eſt hoc Impedimentum non naturali aut Di-  
 vino, ſed Eccleſiaſtico ſolum Jure can. ſiquis  
 deſponſaverit 11. can. ſiquis uxorem 14. can.  
 ſiquis deſponſaverit 15. can. quidam 31. &c.  
 cauſ. 27. q. 2. c. Juvenis 3. c. ad audientiam 4.  
 c. Sponſam 8. h. tit. c. littera 4. de deſponſ. im-  
 pub. & c. un. hic in 6. Hæc Infideles va-  
 lidè tempore infidelitatis Matrimonium in-  
 eunt cum conſanguineis prioris Sponſæ, niſi  
 Legibus eorum hoc Matrimonium irri-  
 tetur, Sanch. l. 7. de Matr. D. 68. n. 2.

97 Ratio Impedimenti hujus inducendi ju-  
 ſtiſſima fuit; nam æquum omnino, juſtüm-  
 que, & publicæ honeſtati conveniens eſt, ut  
 propter inchoationem Matrimonij, quæ fit per  
 Sponſalia, impediretur Matrimonium Spon-  
 ſi cum conſanguineis Sponſæ, & viciffim  
 Sponſæ cum conſanguineis Sponſi, ita, ut  
 ſicut ex Matrimonio conſummato naſcitur  
 vera affinitas, ita ex Sponſalibus oriretur  
 quaſi affinitas, Sanch. l. cit. n. 1. Laym. l. 5.  
 tr. 10. p. 4. c. 9. n. 1. Pal. tr. 28. D. 4. p.  
 10. n. 1. Vivian. in c. 4. cit. pr. Gonz. ibid. n.  
 9. Puh. hic n. 30. Wiclt. ibid. n. 203.

Dub. 1. unde oriatur Impedimentum  
 publicæ honeſtatis? R. oritur ex duplici  
 capite, videlicet ex Sponſalibus de futuro, &  
 ex Sponſalibus de præſenti, ſeu Matrimonio  
 rato. Quòd oriatur ex Sponſalibus de futu-  
 ro, patet ex textibus cit. n. 96. Quòd ve-  
 rò etiam ex Matrimonio rato, non habe-  
 tur clarus aliquis in Jure Canonico textus.  
 Adducitur quidem in ejus probationem tex-  
 tus can. ſiquis deſponſaverit 15. cit. & can. ſin.  
 cauſ. 31. q. 3. Sed primus intelligi poteſt  
 potiùs de Sponſalibus de futuro, ſecundus  
 de Matrimonio conſummato. Neque ob-  
 ſtat, quòd hoc poſteriore textu id Impedi-  
 mentum appelletur publicæ Honeſtatis, cum  
 revera ex Matrimonio conſummato non oria-  
 tur, niſi affinitas; quia etiam affinitas aliquan-  
 do publicæ Honeſtatis dicitur, ut patet ex c.  
 tue 10. junct. Gloſſ. V. Honeſtatem. & ex c.  
 diſcretionem 6. junct. Gloſſ. V. publicam, de  
 eo qui cognovit &c.

99 Quare dicendum, id colligi deſuſo  
 argumento à fortiore; nam vinculum, quod  
 exurgit ex Matrimonio rato, longè eſt for-  
 tius, quàm quod naſcitur ex Sponſalibus de  
 futuro, igitur æquum fuit, ut ſicut iſta, ita  
 etiam illud Impedimentum Matrimonij con-  
 trahendi inducat: non autem inducit affini-  
 tatem veram, juxta pronuntiatum Benedi-  
 cti Papæ can. lex 18. cauſ. 27. q. 2. ibi, Pro-  
 pinquitas ſanguinis verbis dicitur, non verbis  
 efficitur; & declarationem S. Pij V. Motu pro-  
 prio incipit, Ad Romanum edito 1568. ergo  
 ſaltem inducet Impedimentum publicæ Ho-  
 neſtatis.

Dub. 2. quouſque Sponſalia, & Ma-  
 trimonium ratum inducant Impedimentum  
 iſtud? R. Jure antiquo dirimebant uſque  
 ad quartum gradum incluſivè: quod quidem  
 nullo Juris textu expreſſum eſt, colligitur  
 tamen arg. c. non debet 8. de conſang. ubi Im-  
 pedimentum affinitatis ad eum gradum re-  
 ſtringitur, igitur nec publicæ Honeſtatis ulte-  
 rius extendi debuit. S. Thom. in 4. diſt. 4. q.  
 un. art. 1. quaſtiunc. 4. Corp. C. jet. V. Matri-  
 monium c. 1. imped. 10. Sanch. l. 7. de Matr.  
 D. 68. n. 8. König de Sponſ. duor. p. 2. n. 4.  
 Engl. hic §. 6. n. 2. Wiclt. ibid. n. 205. & alij  
 apud iſtos.

Novo Jure Tridentini ſeſſ. 24. c. 3. de  
 reform. Matr. diſtinguendum eſt inter Spon-  
 ſalia de futuro, & Sponſalia de præſenti, ſeu  
 Matrimonium ratum. Nam Impedimentum  
 publicæ honeſtatis ortum ex Sponſalibus de  
 futuro inter Sponſum, & conſanguineos  
 Sponſæ, & viciffim Matrimonium non diri-  
 mit, niſi ad primum gradum. At verò illud,  
 quod inducitur per Matrimonium ratum, in  
 amplitudine ſua manſit, conſ. adhuc dirimi-  
 tur Matrimonium contrahendum uſque ad quar-  
 tum gradum incluſivè, ut olim, Sanch. l. 7. cit.  
 D. 70. n. 16. Rebell. de oblig. Juſt. l. 4. append.  
 n. 102. Pont. l. 7. de Matr. c. 25. n. 3. Honor.  
 hic

*hic n. 12. & communiter ceteri.* Patet ex *Motu proprio S. Pij V. cit.* & declaratum est à Cardd. apud Joan. Gallemart *ad c. 3. cit. n. 3. §. item Congregatio censuit.* Ratio est; quia Trid. *l. cit.* expressè loquitur de Sponsalibus, & Impedimento ex istis orto igitur decretum illius, cum sit correctivum Juris antiqui, de his ad Matrimonium ratum extendi non debet.

**101** Dub. 3. quid requiratur, ut per Matrimonium ratum inducatur Impedimentum publicæ Honestatis? *¶* duo requiruntur. *Unum* est, ut sit purè, & absolutè initum, nec aliqua conditione suspensum; nam si conditionatè initum sit, sicut per eam conditionem suspenditur Matrimonij valor, ita etiam publica honestas, ut *infra n. 108.* dicitur de Sponsalibus. König *de Spons. duor. p. 2. n. 7.* *Alterum*, ut Matrimonium non sit invalidum ex defectu consensûs. Hinc si Matrimonium irritum sit propter metum cadentem in constantem virum, aut propter errorem in persona, vel unus contrahentium sit infra pubertatem aut celebratum sit à Procuratore, qui interim, licèt ignoranter revocatus est, his, & similibus casibus nulla oritur publica honestas ex Matrimonio ita contracto. Secus, si alio ex capite, e. g. ob Impedimentum consanguinitatis, affinitatis, impotentia, Religionis &c. irritum sit; tunc enim Impedimentum publicæ honestatis, non obstante Matrimonij invaliditate, contrahitur, prout patet ex *c. un. h. tit. in 6.* & unanimiter tenent DD.

**102** *Controversia* inter eosdem est, an Impedimentum istud inducatur etiam per Matrimonium ratum, quod nullum, & irritum est ob Impedimentum clandestinitatis, quòd videlicet non sit contractum coram Parocho, & testibus? Negant Sanch. *l. 7. de Matr. D. 70. n. 13.* & Engl. *hic §. 6. n. 5.* eò, quòd talis contractus ex defectu assistentia Parochi, & testium non habeat formam, aut figuram Matrimonij, sicut tamen illam habet, quando contractum est cum alio aliquo Impedimento. oritur autem publica honestas ex conjunctione animorum non qualicumque, sed illa, quæ fit in forma Matrimonij, & Sponsalium, ergo &c.

Sed adhuc dicendum, probabilius etiam hoc casu Impedimentum publicæ honestatis contrahi. Ita Gutier. *c. 103. de Matr. n. 9.* Pont. *l. 7. de Matr. c. 36. n. 5.* Perez *D. 33. §. 3. n. 3.* Pal. *tr. 28. D. 4. p. 10. n. 3.* Fagnan. *in c. ad audientiam h. tit. n. 20.* Pignatell. *tom. 4. consuit. 15. n. 2.* König *de Spons. duor. p. 2. n. 8. fin.* Wiest. *hic n. 270.* & declaratum est à Cardd. in *Brixienf. 3. Decemb. 1667.* Ratio est; quia Impedimentum istud secundum Jus antiquum inducitur per quodcumque Matrimonium ratum, etiamsi irritum sit, si irritum illud sit aliunde, quam ex defectu consensûs;

& hoc Jus antiquum per Trid. non est correctum circa Matrimonium, seu Sponsalia de præsentia, ut dictum est *n. 100.* ergo &c.

Ex quo cadit Argumentum Sententiæ oppositæ.

Dub. 4. ex quibus Sponsalibus oritur Impedimentum publicæ honestatis? *¶* olim ut Matrimonium, ita etiam Sponsalia de futuro quæcumque, etiam invalida, modo invalida non fuerint ex defectu consensûs, Impedimentum hoc inducebant, ut patet ex *c. ad audientiam 4. h. tit. & c. un. cod. in 6.* Atque hinc si Titius v. g. cum Caja contraxit Sponsalia de futuro in præjudicium Sponsalium antè contractorum ab ipso cum Bertha sorore Cajæ, uterina quidem, sed ex alio patre, eodem Jure non solum contraxit Impedimentum publicæ honestatis per prima Sponsalia, sed etiam per secunda invalida, quo quidem non arcebat à Matrimonio contrahendo cum Bertha prima sua Sponsa (quia Impedimentum hoc non agit retrorsum, ut DD. loquuntur) prohibebatur tamen ducere quamcumque ex consanguineis Cajæ intra quatum gradum, acsi primò cum illa, & sine vitio celebrasset Sponsalia.

Hodie Impedimentum istud, quatenus surgebat ex Sponsalibus invalidis, omnino sublatum est per Trid. *sess. 24. c. 3. de reform. Matr.* & statutum, ut oriretur tantum ex Sponsalibus validis. An verò Decretum hoc S. Synodi extendendum sit etiam ad Sponsalia, quæ invalida sunt ex causa fictionis, quòd simulatè contracta sint, vel ex alio defectu ita occulto, ut in foro externo probari nequeat, controversia est inter DD. Affirmant Sanch. *l. 7. de Matr. D. 68. n. 14.* Henriq. *l. 12. c. 19.* Pont. *l. 7. c. 35. n. 10.* Laym. *l. 4. tr. 10. p. 4. c. 9. n. 2.* Gonzal. *in c. ad audientiam 4. h. tit. n. 7. in fin.* Schambod. *hic n. 48.* & videtur hoc etiam suadere ratio; nam Impedimentum hoc ab Ecclesia inductum est ad evitandam publicam indecentiam, & ex hac provenientia scandala, ut habetur *c. Juvenis 3. h. tit.* at qui hæc non minus oriuntur ex Sponsalibus fictis, aut ex alio defectu occulto invalidis, si deinde contrahatur Matrimonium cum consanguinea Sponsa talis, ergo &c.

Sed melius tenetur negativa, quam totus etiam defendunt Navarr. *Man. c. 22. n. 57.* Petr. de Ledesin. *q. 55. art. 4. dub. 1. circa solutionem tertij,* Rebell. *l. 3. de oblig. Just. q. 14.* Connk *D. 32. dub. 5. n. 69.* Pal. *tr. 28. D. 4. p. 10. n. 7.* Gobat *Theol. Exper. tr. 9. n. 368.* König *de Spons. duor. p. 2. n. 9.* Wiest. *hic n. 277.* Proceditque hoc tam de Jure antiquo, quam de novo: de antiquo quidem; quia hoc Jure, ut *n. 103.* dixi, expressè excipitur, si Sponsalia invalida sint ex defectu consensûs, talia autem sunt Sponsalia ficta,

106 *ta*, & simulata. De Jure novo autem; quia Trid. c. 3. cit. negat Impedimentum istud induci per Sponsalia quacunq; ratione invalida, neque distinguit inter causam nullitatis internam, & externam, occultam, & publicam. *Conf.* ex ratione; nam Impedimentum publicæ honestatis est quadam quasi affinitas. igitur sicut ista non ex attentata, sed vera & per carnalem copulam consummata corporum conjunctione oritur, ita etiam Impedimentum istud provenire solummodo debet ex vera, & mutua animorum conjunctione, non simulata, & ficta. *Ex quo sequitur*, casu, quo Titius, qui prius Sponsalia fictè contraxit cum Bertha, deinde Matrimonium per verba de presenti contrahit cum Caja sorore Berthæ, Matrimonium tale in foro conscientie fore validum, licet in foro externo, nisi Titius fictionem probaverit, præsumatur nullum.

107 Neque obstat ratio in contrarium allegata; quia, ut Pal. n. 7. cit. observat, hac in re spectanda est honestas, non quæ ex iudicio hominum oritur, sed quæ ex contractu, atque ex contractu Sponsi cum consanguineis Sponsæ, & vicissim solum oritur inhonestas, quando vera, & valida sunt Sponsalia, non verò quando ficta, aut alio ex capite invalida, ergo &c. Neque refert, quòd fictio hæc occulta sit; nam Impedimentum hoc nascitur, non quòd publicè Sponsalia pro veris, & validis habeantur, sed quòd talia revera sint; aliàs ex Sponsalibus validis, & occultis non oriretur, si illa inita fuisse nunquam innotesceret, quòd falsum est.

108 Dub. 5. an publicæ honestatis Impedimentum nascatur etiam ex Sponsalibus incertis, aut conditionalibus? *Sponsalia incerta* forent, si quis promittat se ducturum unam ex duabus filiabus Titij, & illæ consentiant: *Conditionata*, si promittat Matrimonium unice certæ, sed sub conditione in futurum suspendente consensum, e. g. si certam dignitatem sit consecutus &c. *Ex incertis* ante electionem non oritur Impedimentum istud; quia ante electionem, ut num. 35. dictum est, nondum sunt perfectæ Sponsalia, nec Sponsalitiæ obligationem inducunt: estque hoc verum etiam de Jure antiquo, ut patet ex c. un. b. tit. in 6.

109 De Sponsalibus conditionatis distinguendum est: nam ante eventum conditionis per ea Impedimentum istud non inducitur, inducitur autem post hujus eventum. Quòd ante eventum conditionis non oriatur Impedimentum hoc, patet ex c. un. cit. §. ille verò, & ratio clara est; quia cum conditio suspendat consensum usque ad eventum sui, antequam ea impleatur, Sponsalia non sunt valida ex defectu consensûs. Atque hinc si quis contrahat Sponsalia de presenti, seu Matrimonium cum sorore Sponsæ, conditione nondum extante, Matrimonium valet. R. P. Schmalzgrueber L. IV.

non obstante promissione, quâ se conditionatè obligavit Sponsa priori. Quòd verò post eventum conditionis oriatur Impedimentum istud, colligitur argumento à sensu contrario; quia tunc sunt Sponsalia pura, seu absoluta, & habent perfectum consensum. Henriq. l. 12. de Matr. c. 10. n. 2. Sanch. l. 7. de Matr. D. 69. n. 2. Valent. hic §. 3. n. 3. Honor. n. 9. Pirh. n. 38. Engl. §. 6. n. 7. Schamb. n. 44.

Dub. 6. an si v. g. Titius post Sponsalia de futuro valida inita cum Bertha, deinde Matrimonium ratum, invalidum ob Impedimentum publicæ honestatis ex istis ortum, contrahat cum Tullia sorore Berthæ, ex isto Matrimonio vicissim oriatur Impedimentum publicæ honestatis respectu Berthæ, ut eam Titius non ampliùs possit ducere? Videtur respondendum affirmativè; quia tali casu supervenit Impedimentum dirimens publicæ honestatis ex Matrimonio cum sorore Berthæ contracto, atque superveniente Impedimento dirimente dissolvuntur Sponsalia prius inita, ut regulæ instas receptum est, & pluribus alijs exemplis patet. Sic enim 1. Sponsalia cum una de futuro inita dissolvuntur per Sponsalia de presenti contracta cum alia ob Impedimentum ligaminis c. duabus 1. de Spons. duor. 2. Si Sponsus post Sponsalia contracta cum Bertha, commercium carnale habeat cum sorore Berthæ, etiam Bertham non ampliùs potest ducere ob affinitatem ex commercio illo exurgentem can. si quis Sponsam 32. caus. 27. q. 2. c. ex literis 8 & c. veniens 9. de eo, qui cognovit &c. 3. Idem dicendum, si superveniat Impedimentum cognationis Spiritualis, & Voti solennis, aut susceptione Ordinis Sacri, aut Religionis Professione edui &c.

Sed dicendum, per hujusmodi Matrimonium invalidum non consummatum, in initum cum sorore Sponsæ, induci quidem Impedimentum publicæ honestatis, per quod arceatur à Matrimonio contrahendo cum consanguineis cæteris Tullie usque ad quartum gradum, Sponsalibus tamen prius cum Bertha validè initis per illud non derogari per expressum textum c. un. b. tit. in 6. Aliud foret, si cum posteriori Matrimonium invalidè contractum consummasset; nam eo casu cum neutra posset inire validè Matrimonium: non cum prima ob Impedimentum affinitatis conturgens ex copula cum Sorore habita; non cum posteriori propter Impedimentum publicæ honestatis ex Sponsalibus contractis cum ejus sorore.

Ad rationem dubitandi negatur paritas; quia Impedimentum publicæ honestatis retroagendi, sive prius initis Sponsalibus præjudicandi vim non habet ex c. cit. hanc tamen vim habet affinitas, & cætera Impedimenta dirimentia. Angel. V. Matrimonium 3. imped. 14. n. 10. Navarr. Man. c. 22. n. 57.

D

Gæ-

Gæta Repetit. can. ad limina caus. 30. q. 1. §. 4. n. 495. Sanch. l. 7. de Matr. D. 68. n. 24. Perez D. 33. sec. 3. n. 5. Sporer de Matrim. n. 58. König de Spons. duor. p. 2. n. 10. Wiest, hic n. 275.

112 Dub. 7. an Impedimentum hoc, ex Sponsalibus confurgens, sit perpetuum, ita, ut non cesset, etsi Sponsalia ex aliqua causa dissolvantur? Certum est 1. non cessare, quando Sponsalia dissolvuntur per mortem alterius Sponsi ob claros textus can. si quis desponsaverit 11. can. si quis uxorem 14. caus. 27. q. 2. Et c. Sponsam 8. b. tit. Certum est 2. idem Impedimentum manere, si dissolvantur, quod unus Sponsorum professus sit Religionem, susceperit SS. Ordines, aut ob fornicationem alterius, vel aliam iustam causam ab ijs resiliit; id enim plerique videntur supponere, & expressè tradunt Laym. l. 4. tr. 10. p. 4. c. 9. n. 3. Perez D. 8. sec. 2. n. 5. Engl hic §. 6. n. 4. Wiest, n. 278. fin.

113 Controversia inter DD. est de casu, quo Sponsalia mutuo consensu dissolvuntur. Quo casu Impedimentum hoc tolli putant Emman. Saa V. Matrimonium n. 12. Pont. l. 7. c. 30. n. 9. Gutier. c. 103. de Matr. n. 21. Pal. tr. 28. D. 4. p. 10. n. 9. Barbol. de Offic. Episc. alleg. 51. n. 188. Engl hic §. 6. n. 3. Fundantur 1. quia juxta Trid. c. 3. cit. non inducitur Impedimentum istud ex Sponsalibus quacunque ratione invalidis. atqui Sponsalia, quæ mutuo consensu dissolvuntur, invalida sunt, ut declaratum est à S. Congr. Card. Concil. Interpp. teste Farin. ad c. 3. cit. & Rebell. l. 4. de oblig. Just. q. 4. n. 99. 2. Qui in dubio Impedimenta Matrimonij, tanquam odiosa, potius restringenda sunt, quam amplianda arg. textis Trid. sess. 24. c. 2. de reform. Matr. 3. Quia quælibet res eo modo dissolvitur, quo modo colligata est l. nihil tam naturale 35. ff. de R. J. sed publica honestas nata, & colligata est ex mutuo partium consensu. ergo mutuo earum dissenso iterum dissolvi poterit.

114 Sed omnino tenendum est, Impedimentum istud, etiam dissolutis mutuo consensu Sponsalibus, nequaquam tolli, ac proinde etiam hoc casu esse perpetuum. Ita Sanch. l. 7. de Matr. D. 68. n. 21. Laym. c. 9. cit. n. 3. Perez n. 4. Fagn. in c. ad audientiam 4. b. tit. n. 29. Sperell. p. 1. decis. 95. Wex Ariadn. p. 5. tr. 2. p. 1. §. 6. n. 42. Gobat. tr. 9. n. 362. Schamb. hic n. 56. Wiest, n. 269. & stat pro ista sententia Declaratio Cardd. Trid. Interpp. de anno 1658. die 6. Julij, quam sub die 10. ejusdem mensis approbavit Alexander VII. iussitque in dubium deinceps non amplius revocari teste Fagnan. & Gobat cit. Ratio est; quia impedimentum istud inducitur Sponsalibus validis, h. e. illis, quæ semel valida fuerunt. talia autem sunt, quæ postea ob dis-

solutionem, mutuo consensu factam, evanescent. ergo &c.

Ex quo cadunt Argumenta sententia adversæ; nam declaratio hæc, ut sic approbata à Summo Pont. transijt in Legem Pontificiam, Plura vide apud P. Wex l. cit. à n. 27.

Quæritur 3. quis sit effectus Sponsalium, quando post ea contracta sequitur copula carnalis Sponsi cum Sponsa? hic distinguendum est inter Jus antiquum, & novum Trid. nam Jure antiquo Sponsalia de futuro per secutam copulam carnalem transibant in Matrimonium, prout sumitur ex c. veniens 15. & c. is qui 30. b. tit. Ratio est; quia Ecclesia ex carnali copula præsumit in Sponsis conjugalem consensum ad excludendum peccatum, quod scilicet Sponsus, & Sponsa non fornicario, sed maritali affectu se invicem cognoscere voluerint; quia delictum non est præsumendum.

Estque præsumptio ista Juris, & de Jure, h. e. omnino certa, & indubitata, contra quam non admittitur probatio: cons. ubi Jus hoc antiquum viget, non audiretur Sponsus asserens, se Sponsam non maritali, sed fornicario solum affectu cognovisse, & si Matrimonium postea contraheret cum alia, compelleretur ad hanc deserendam, & adhærendum primæ Covar. p. 1. de Sponsal. c. 4. §. 1. n. 2. Et 3. Barbol. in c. is, qui fidem 30. b. tit. n. 9. Pirh. hic n. 27. Schamb. n. 37. Wiest, n. 148.

Habet autem præsumptio ista locum solum in foro contentioso, & judiciali, non verò in interno conscientia; nam in hoc judicatur secundum rei veritatem, & non secundum præsumptiones, si his aliud quid præsumatur, quam habeat rei veritas. Hinc si Sponsus Sponsam revera non maritali, sed fornicario affectu cognovit, in foro poenitentiali, & coram DEO non esset Matrimonium; quia Papa non potest facere, ut sine consensu expresso, vel tacito sit verum Matrimonium. Fagnan. in c. is qui fidem cit. n. 6. Et 7. Pirh. n. 27. cit. in fin. Schamb. n. 38.

Videtur tamen talis in conscientia obligatus esse, ut eam in legitimam uxorem accipiat, non solum ratione fidei in Sponsalibus data, sed etiam quia cogetur in foro externo cum ea cohabitare, quod sine periculo læsionis conscientia; nequit.

Dub. 1. an hujusmodi præsumptæ Matrimonia habeant defecto locum etiam nostris temporibus? R. distinguendo; nam in locis, ubi Tridentinum non est receptum, defecto locum habent; at ubi receptum istud est, & promulgatum quoad Matrimonia clandestina, non amplius locum habent, adeoque Sponsalia de futuro per copulam carnalem non transeunt in Matrimonium, nisi per verba de præsentibus, sive per expressum consensum coram Parocho, & re-

& testibus Matrimonium iterum contrahatur. Henric. l. 11. c. 3. n. 7. Sanch. l. 3. de Matrim. D. 40. n. 3. Barbof. in cap. is qui fidem 30. b. tit. n. 8. Pirh. hic n. 28. & ita sapius decifum est à S. Congreg. Cardd. Ratio est; quia laudatum Concilium sess. 24. c. 1. de reform. prohibuit, & annullavit Matrimonia clandestina. talia autem sunt præsumpta ex copula carnali post Sponsalia Sponsi cum Sponsa; neq; enim legitime constare potest Ecclesiæ de tali Matrimonio, cum licet de copula constet, non tamen constet de animo, quo copula fit inita.

Dub. 2. an Jure antiquo præsumatur etiam Matrimonium, quando copula carnalis verè non fuit secuta, sed solum natus, seu conatus ad illam? Videtur

affirmativa sequi ex ratione resolutionis datæ n. 115. nam si ejusmodi attentatio præsumatur facta animo conjugali, excluderetur peccatum inter desponsatos. Sed respondendum est negativè, prout decifum est c. fin. b. tit. Ratio est; quia conatus, si ve voluntas sine effectu non obest, neque conatus reputatur pro actu perfecto. Ad rationem dubitandi multo major causa est præsumendi Matrimoniale affectum ex ipsa copula, quàm ex attentatione ipsius, & similibus actibus; tum propter majorem gravitatem culpæ, & injuriæ in illa intervenientis; tum verò quia per illam, si consummata sit, fit traditio usûs corporis, non verò, si tantum sit attentata.

## §. III.

## De Accidentalibus Sponsalium.

## S U M M A R I U M.

120. An pactum de habitatione in certo loco Sponsalibus quandoque appositum obliget?  
 121. Respondetur affirmativè.  
 122. Rationes dubitandi solvuntur.  
 123. An casu, quo Maritus contra tale pactum aliò se confert, Uxor à loco convento recedere, & sequi Maritum debeat?  
 124. An Maritus tali casu, quo certus locus in pactum deductus est, sati faciat obligationi sue solvendo uxori interesse?  
 125. An vicissim valeat, & licitum sit pactum, ut vir in certo loco non moretur, etiamque non ingrediatur?  
 126. Quid sint Arrhe, & quando restituentur?  
 127. 128. Exceptiones.  
 129. 130. Quomodo differant à pœnis, quæ Sponsalibus nonnunquam adijci solent?  
 131. An utrinque Arrhe pignora constitui possint?  
 132. 133. An pacto Arrharum traditioni adjecta, ut à Sponsalibus injustè resiliens duplicatas, aut quadruplicatas reddat, locum etiam habeat de Jure Canonico?

134. An pœna hæc dupli, aut quadrupli à resiliente debeat in conscientia? Prima Sententia.  
 135. Secunda Sententia.  
 136. Respondetur cum distinctione.  
 137. Solvuntur Argumenta contraria.  
 138. An Sponsalibus adijci possit pœna solvenda à resiliente justè?  
 139. Vel injustè? Argumenta Sententiæ negativæ.  
 140. Concluditur pro affirmativa.  
 141. Ratio concludendi.  
 142. Respondetur ad opposita.  
 143. An validum sit Juramentum de pœna solvenda à resiliente injustè? Affirmatur.  
 144. An valeat, si sit de pœna solvenda à resiliente justè? Prima Sententia.  
 145. Secunda Sententia.  
 146. Respondetur non valere.  
 147. Solvuntur Argumenta primæ Sententiæ.  
 148. Respondetur ad Argumenta secundæ.  
 149. 150. An valeat pœna improprie dicta adjecta Sponsalibus, quæ solum consistit in lucro amittendo, aut non acquiendo?

PRæter consensum in obligationem suo tempore contrahendi Matrimonium cum tali persona, qui ad Formam Sponsalium substantialem pertinet, eidem Contractui sæpe aliqua accessoriè adduntur. Ex pluribus hic tria consideranda veniunt. 1. Pactum de habitatione in certo loco. 2. Arrharum constitutio. 3. Adjectio pœnæ resiliendi solvenda.

120. Queritur 1. an Pactum de habitatione in certo loco Sponsalibus quandoque appositum obliget? Satis convenit inter DD. contra Dynum in l. Titio 71. ff. de condit. R. P. Schmalzgrueber L. IV.

& demonstr. & Bartol. ibid. n. 4. ejusmodi pactum, & pœnam illi firmando adjectam obligare, si eo conventum sit de habitatione hujusmodi temporanea.

Controversia est, quando conventur de habitatione in loco aliquo perpetuò stabilienda. Gottofred. in not. ad l. Titio cit. lit. L. Alex. de Nevo in c. quoniam 2. de conjug. leprof. n. 9. Gomez. tom. 2. var. c. 10. n. 24. Cujacius l. 14. observ. c. 27. cum Dyno, & Bartolo l. cit. tale pactum cum adjecta pœna rejiciunt tanquam irritum. Fundantur 1. l. Titio 71. §. Titio 2. ff. de